

Iza Matusiak

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: "Język - społeczeństwo - wartości", Bydgoszcz 17-18 września 2007

Prace Językoznawcze 9, 172-176

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

efekt zaskoczenia, powstają pozbawione sensu porównania. W podsumowaniu autorka stwierdza, że teza mówiąca o zaniku frazeologii odnoszącej się do świata natury prawdziwa jest tylko w stosunku do polszczyzny ogólnej.

W zakończeniu pracy A. Nowakowska konstatuje, że flora naszego kraju liczy ponad 2300 gatunków roślin naczyniowych i 2500 gatunków mchów, porostów i wątrobowców. We frazeologii natomiast pojawia się zaledwie około stu nazw roślin. Jako komponent występują nazwy roślin zauważanych przez człowieka ze względu na wielkość, kształt, barwę. Okazy niepozorne brane są pod uwagę, o ile stanowią pokarm, lekarstwo lub też gdy utrudniają mu jego działalność.

Książka A. Nowakowskiej udowadnia, jak językoznawstwo bliskie jest realiom życia codziennego. Widać to np. w podrozdziale o roślinach na polskim stole. Dzięki tej książce zostanie nieco zahamowany proces odchodzenia przysłów w niepamięć, a tym samym przyczyni się ona do propagowania polskiej kultury.

Książka opisuje fragment naszej codzienności – świat przyrody przez pryzmat frazeologii. Już spis treści sugeruje, że opracowanie jest ciekawe, przystępne w odbiorze i zachęca do sięgnięcia po tę lekturę nie tylko językoznawców.

Marzena Guz

Sprawozdanie z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej: „Język – społeczeństwo – wartości”. Bydgoszcz 17–18 września 2007

W dniach 17–18 września br. w Bydgoszczy odbyła się konferencja naukowa zorganizowana przez Komisję Językoznawczą Bydgoskiego Towarzystwa Naukowego, Instytut Filologii Polskiej, Instytut Neofilologii i Lingwistyki stosowanej oraz Katedrę Filologii Germańskiej Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy. Sympozjum zgromadziło naukowców z największych polskich ośrodków uniwersyteckich. Duży odzew na zaproszenie bydgoszczan świadczy o niegasnącej potrzebie naukowej debaty nad szeroko pojętymi problemami języka, jego uwarunkowaniami społecznymi i językiem jako nośnikiem wartości dawnych i współczesnych. Trafność i atrakcyjność tematu konferencji pozwoliły nadać jej charakter interdyscyplinarny. Wypowiedzieć się mogli zarówno językoznawcy, literaturoznawcy, socjologowie, jak i filozofowie. Większość prelegentów łączyło upatrywanie w języku odbicia świata wartości ulegającego przemianom pod wpływem czasu i przeobrażeń społecznych.

Obrazy plenarne otwierające konferencję odbyły się w sali sesyjnej Urzędu Miasta i poprowadzone zostały przez Irenę Sarnowską-Giefing. Tu wszyscy

uczestnicy sympozjum mieli okazję wysłuchać ośmiu referatów. Tę część konferencji rozpoczęło wystąpienie Ewy Wojnicz-Pawłowskiej *Polszczyzna – język i jego użytkownicy* omawiające rozwój języka polskiego w kontekście historycznym, wpływy języka polskiego na inne języki i języków sąsiednich na język polski. Szersze perspektywy językoznawcze dostrzeżone przez E. Wojnicz-Pawłowską podsunęły ciekawe tematy badań nad językiem dzisiejszych wspólnot polonijnych i rozwoju polszczyzny w warunkach diaspory. Na szczególną uwagę zasługuje referat Marka Cieszkowskiego *O symulowaniu rzeczywistości poprzez język*. Autor referatu wykazał, że za pomocą znaków językowych i pozajęzykowych tworzone są byty lokujące się niekiedy, a może coraz częściej, na granicy absurdu. M. Cieszkowski dowodził, że język współcześnie nie jest sposobem przekazywania rzetelnych informacji, a wręcz przeciwnie – niekiedy trudno wypowiedziom przypisać jakąkolwiek funkcję, nawet tę najbardziej uchwytą, czyli informacyjną. Zapewne wszyscy uczestnicy konferencji oczekują z niecierpliwością publikacji, w której prof. M. Cieszkowski przedstawi pełną zaplanowaną treść wystąpienia oraz analizę trzeciego przykładu, na który zabrakło czasu podczas obrad.

W części plenarnej przedstawiono referaty w większości dotyczące nowych zjawisk w języku i komunikacji. Analizowano m.in. współczesne teksty publicystyczne. Elżbieta Laskowska wygłosiła referat *Wartościowanie jako środek perswazji*. Autorka omówiła metaoperatory wartościujące występujące głównie w wywiadach przeprowadzanych przez Monikę Olejnik w programie „Prosto w oczy”. Halina Bartwicka swoje wystąpienie poświęciła słownictwu wartościującemu w tekstach nacechowanych ideologicznie. *Wartości w wywiadach w prasie gospodarczej i jej językowe środki wyrazu* to temat referatu Ewy Pajewskiej. Analiza stosunkowo nowego materiału badawczego poprowadzona pod kątem socjolingwistycznym pozwoliła dojrzeć tendencje w wyrażaniu oceny osób i zjawisk związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

W drugiej części obrad plenarnych zostały zaplanowane wystąpienia, które łączył historyczny aspekt badań językoznawczych. Katarzyna Węgrowska wygłosiła referat onomastyczny *Dzieje Wilna i Wielkiego Księstwa Litewskiego utrwalone w nazwach własnych niektórych wileńskich domów*. Maria Biolik mówiła o wartościach preferowanych przez poetów ludowych z terenu Mazur, a jednocześnie w interesujący sposób ukazała wyidealizowany obraz Mazura, będący zaprzeczeniem istniejących stereotypów kulturowych. Alicja Pihan-Kijasowa swoje wystąpienie poświęciła udziałowi leksyki religijnej w słownictwie pamiętników zesłańców z XIX w.

Po południu obrady przebiegały w sekcjach, prowadzone były w Instytucie Filologii Polskiej. W sekcji A można było wysłuchać referatów tworzących dwa bloki tematyczne. Do przerwy dyskutowano na temat wartościowania kobiet w dyskursie publicystycznym (Mirosława Ampel-Rudolff), percepcji nazw kobiet w języku polskim i rosyjskim. Dorota Suska przedstawiła referat dotyczący stereo-

typu płci we współczesnej prasie kobiecej, natomiast Agnieszka Blin-Pastucha podjęła problematykę wartościowania pojęcia *ciało* we włoskim dyskursie internetowym. Druga część obrad w sekcji A poświęcona została przede wszystkim językowi polityki. Przedstawione zostały następujące referaty: *Komunikaty pośrednie w wypowiedziach polityków IV RP* (Sylwia Kwiecień-Masło), *Wpływ sytuacji politycznej na jakość polszczyzny tygodnika „Trybuna Radziecka” wydawanego w ZSRR w dwudziestoleciu międzywojennym* (Tamara Graczyka) i *Wartościowanie leksykalne w stylu naukowym Joachima Lelewela* (Violetta Jaros).

W sekcji B spotkali się ci wszyscy uczestnicy konferencji, którym najbliższe są zagadnienia onomastyczne. W pierwszej części obrad wygłoszono referaty dotyczące antroponomii. Maria Czaplicka-Niedbalska przygotowała wystąpienie na temat preferowanych wartości w wyborze imienia zakonnego w Zgromadzeniu Sióstr Zmartwychwstania Pańskiego w prowincji poznańskiej. Iza Matusiak omówiła wartości utrwalone w nazwiskach mieszkańców komornictwa jeziorańskiego na Warmii w XVII–XVIII w. Iwona Juraszek-Ryś opracowała antroponomii w podstawie nazw miejscowych powiatu zielonogórskiego. Ciekawy tekst dotyczący wartościowania w nazwach osobowych pochodzących z przysłów i frazeologizmów zaprezentowała Izabela Wieczorek. Druga część obrad sekcji B poświęcona została innym działom onomastyki, tj. nazewnictwu miejskiemu i chrematonimom. Izabela Różycka wygłosiła referat dotyczący nazewnictwa miejskiego Łodzi. Autorka badała tego rodzaju propria w kontekście kulturowym i aksjologicznym. Ciekawy referat wygłosił Piotr Tomasik, który przedmiotem swych rozważań uczynił nazwy pociągów, zarówno te oficjalne, jak i nazwy nadawane pociągom przez samych użytkowników. Należy podkreślić, że P. Tomasik zajął się pomijanym przez onomastów nazewnictwem, toteż nie sposób przecenić wartości naukowej tego przedsięwzięcia. Na uwagę zasługuje też referat Henryka Duszyńskiego, który nazwy placów i ulic Wyrzyska badał w kontekście dziejów tego miasta.

W sekcji C dyskusja toczyła się przede wszystkim wokół języka mediów. Uczestnicy konferencji wiele uwagi poświęcili językowi Internetu i reklamy. Ewa Badyga przyglądała się reklamom nart w Internecie. Dominika Topa w swoich rozważaniach na podstawie francuskiej reklamy telewizyjnej omówiła wyrażenia wartościujące w argumentacji perswazyjnej. Penetracjom pod kątem językowym i aksjologicznym został poddany także świat młodej części naszego społeczeństwa. Szkolne fora internetowe zostały zaprezentowane przez Karolinę Rutę i Martę Wrześniewską-Pietrzak. Korespondencje e-mailowe w serwisie randkowym „Sympatia” zreferowała Izabela Łuc. Po przerwie w sekcji C wygłoszono następujące referaty: *Pojęcie szacunku w rozumieniu młodych i starszych użytkowników języka* (Jolanta Bujak-Lechowicz, Edward Polański), *Formuły grzecznościowe reklam internetowych w społeczeństwach słowiańskich* (Joanna Dobosiewicz), *Z zagadnień polskiego i rosyjskiego języka Internetu* (Dorota Do-

bosiewicz). Z dużym zainteresowaniem spotkał się referat Rafała Zimnego, który dokonał pragmatyczno-kulturowej analizy portretu osoby stuletniej w doniesieniach prasowych.

Chociaż na wtorek 18 września przewidziano mniej wystąpień, obrady toczyły się w trzech sekcjach. Tego dnia wiele uwagi poświęcono wartościom przekazywanym przez poetów i pisarzy, m.in. Czesława Miłosza, Elfriede Jelinek, Bohdana Zaleskiego, Tadeusza Różewicza, Hansa Christiana Andersena. Anna Majkiewicz opracowała sposoby wartościowania w prozatorskiej twórczości austriackiej noblistki Elfriede Jelinek. Dariusz Tomasz Lebioda przyglądał się „giętkości języka” Czesława Miłosza, a Cezary Piątkowski przedstawił wymiar stylistyczny, aksjologiczny i społeczny twórczości Bohdana Zaleskiego. Aksjologię bliskości w „trenach żebraczyh” T. Różewicza uczyniła przedmiotem swych rozważań Beata Morzyńska.

Sekcja C skupiła naukowców zajmujących się językiem specjalistycznym. Łukasz Karpiński przedstawił pracę na temat terminologii specjalistycznej w kontekście komunikacji międzyludzkiej. Leksykę przestarzałą w „Tygodniku Ilustrowanym” z 1924 r. omówiła Joanna Joachimiak-Prażanowska. Renata Zgłobicka zreferowała XVIII-wieczne zielniki, upatrując w nich źródło terminologii medycznej. Ciekawy referat poruszający językowy obraz „maliny” w języku rosyjskim wygłosił Krzysztof Świrko. Aksjologicznemu wymiarowi języka kaznodziejskiego XIX w. poświęcony był referat Renaty Bizior *Wartościowanie postaw moralnych w tekstach kaznodziejskich XIX w.* W związku z tematyką ewangeliczną pozostawał też tekst opracowany przez Urszulę Gajewską *Obraz współczesnego świata w encyklikach Jana Pawła II.*

Ostatnia część konferencji i zamykające ją obrady plenarne zostały poprowadzone przez Marię Biolik. Na zakończenie organizatorzy zaplanowali cztery wystąpienia, z czego trzy poświęcone były zagadnieniom onomastycznym, głównie imiennictwu. Teresa Pluskota wygłosiła referat *Imiona chrześciane w szesnastowiecznym nazewnictwie miejscowym Podlasia.* Irena Sarnowska-Giefing przedmiotem swego znakomitego wystąpienia uczyniła imiona męskie mieszkańców Poznania wyekscerpowane ze spisów podatkowych XVI–XVII w. Antroponimy zostały zbadane w kontekście historyczno-kulturowym i religijnym (reformacja, kontrreformacja, kult świętych). I. Sarnowska-Giefing wskazała czynniki pozajęzykowe kształtujące zwyczaje nazewnicze. Nie mniej interesujący był referat Wandy Szumowskiej dotyczący imion warszawskich ewangeliczek z końca XVIII w. Konferencję zamknęło wystąpienie Krzysztofa Maćkowiaka przybliżające sylwetkę Edmunda Bojanowskiego – wnikliwego językoznawcy i niedocenianego pioniera badań dialektologicznych.

Podczas konferencji „Język – społeczeństwo – wartości” wygłoszono wiele niezwykle interesujących referatów pod względem metodologicznym i materiałowym. Rozpiętość tematyczna pozwoliła przyjrzeć się nowym i starszym zjawi-

skom w języku i komunikacji. Zdecydowana większość referatów wpisała się w nurt językoznawstwa aksjologicznego, co świadczyć może o potrzebie dyskusji i rozwijania językoznawstwa kognitywnego na gruncie polskim. Konferencja w Bydgoszczy dała okazję do wymiany doświadczeń naukowców przybyłych z wielu ośrodków w Polsce. Należy podkreślić, że obradom towarzyszyła ciepła atmosfera, za co należy podziękować przede wszystkim Organizatorom.

Iza Matusiak